

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Opolu

LOP. 410.009.05.2019

Pan Janusz Kaczkowski
Prezes Zarządu
Kolo Łowieckie nr 4 „Słonka” w Byczynie
ul. Brzozowa 24
46-220 Byczyna

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/19/050 – Szacowanie szkód łowieckich w uprawach rolnych oraz wypłacanie odszkodowań

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Opolu
ul. Krakowska 28, 45-075 Opole
T +48 77 449 70 00, F +48 77 449 70 44
lop@nik.gov.pl

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Koło Łowieckie nr 4 „Słonka” w Byczynie ¹ , ul. Brzozowa 24, 46-220 Byczyna
Kierownik jednostki kontrolowanej	Janusz Kaczkowski, Prezes Zarządu Koła, od 30 kwietnia 2005 r. ²
Zakres przedmiotowy kontroli	<ol style="list-style-type: none">1. Przygotowanie do realizacji zadań związanych z szacowaniem szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych2. Prawdliwość realizacji procedury szacowania szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych oraz wypłaty odszkodowań
Okres objęty kontrolą	Od 1 kwietnia 2017 r. do 31 sierpnia 2019 r.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ³
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Opolu
Kontroler	Zbigniew Łupicki, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LOP/75/2019 z 13 sierpnia 2019 r.

(akta kontroli str. 1-2)

¹ Dalej: Koło.

² Dalej: Prezes Zarządu.

³ Dz. U. z 2019 r. poz. 489, ze zm., dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna⁴ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA Najwyższa Izba Kontroli negatywnie ocenia działalność Koła w zakresie objętym kontrolą.

Uzasadnienie
oceny ogólnej

W kontrolowanym okresie Zarząd Koła oraz Komisja Rewizyjna, w sposób niedostateczny sprawowały nadzór nad działalnością Koła w zakresie szacowania szkód i wypłaty odszkodowań. W związku z brakiem kontroli nad respektowaniem przyjętego siedmiodniowego terminu na przekazanie protokołów z szacowania szkód do Zarządu Koła oraz weryfikacji terminowości wypłat odszkodowań poszkodowanym, 31% (70) wypłat dokonano po upływie 30 dniowego terminu wskazanego w art. 46c ust.8 ustawy z dnia 13 października 1995 r. – Prawo łowieckie⁵.

W przypadkach zawierania ugód z poszkodowanymi, nie egzekwowano sporządzenia każdorazowo dokumentacji w sposób określony w rozporządzeniach Ministra Środowiska z dnia 8 marca 2010 r. w sprawie sposobu postępowania przy szacowaniu szkód oraz wypłat odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych⁶ oraz z dnia 16 kwietnia 2019 r. w sprawie szczegółowych warunków szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych⁷. W dokumentach tych nie podawano niektórych danych opisujących rozmiar szkód wyrządzanych przez zwierzynę. Zdaniem NIK ograniczało to możliwość sprawowania przez Zarząd Koła oraz Komisję Rewizyjną skutecznej kontroli w zakresie gospodarności wydatkowania środków na odszkodowania.

Błędne wyliczenie i podanie w sprawozdaniach z działalności Koła ŁOW-1 za lata gospodarcze 2017/2018 i 2018/2019 danych o areale obwodów dzierżawionych przez Koło, nie miało wpływu na działalność Koła w kontrolowanym zakresie, niemniej obowiązkiem Koła jest sporządzanie ww. sprawozdań zgodnie z obowiązującymi zasadami jego sporządzania.

W kontrolowanym okresie Zarząd Koła stworzył niezbędne warunki do realizacji zadań związanych z szacowaniem i wypłatą odszkodowań wyrządzonych przez zwierzynę łowną w uprawach i płodach rolnych. Grupy szacujące szkody, zostały wyposażone w niezbędny sprzęt do szacowania, jak również zlecano te czynności wyspecjalizowanym jednostkom. Pomimo braku przeszkolenia z zakresu szacowania szkód, członkowie Koła, zadanie to realizowali poprawnie. Koło podejmowało również, przy współudziale z właścicielami i posiadaczami gruntów rolnych, czynności zapobiegające szkodom.

⁴ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁵ Dz. U. z 2018 r. poz. 2033 ze zm.

⁶ Dz. U. Nr 45, poz. 272, dalej: rozporządzenie w sprawie szacowania szkód z 2010 r.

⁷ Dz. U. poz. 776, dalej: rozporządzenie w sprawie szacowania szkód z 2019 r.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Przygotowanie do realizacji zadań związanych z szacowaniem szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych

Opis stanu faktycznego

1.1. Kontrolowana jednostka w okresie objętym kontrolą dzierżawiła dwa polne obwody łowieckie (nr 1 oraz nr 150) o łącznej powierzchni 12 890 ha⁸ (11 974 po wyłączeniach), z których powierzchnia leśna obejmowała 3 305 ha⁹. Obwód łowiecki nr 1 był obwodem kategorii słabej, a obwód nr 150 był obwodem kategorii średniej¹⁰. Umowy na dzierżawę ww. obwodów¹¹, zawierające postanowienia wyszczególnione w art. 29a ust. 1 ustawy Prawo łowieckie, zawarte zostały: a/ ze Starostą Kluczborskim 24 marca 2017 r. (obwód nr 1); b/ ze Starostą Oleskim 27 marca 2017 r. (obwód nr 150).

(akta kontroli str. 3-51)

Koło sporządziło *roczne sprawozdania z działalności koła ŁOW-1* za lata gospodarcze 2017/2018 i 2018/2019 niezgodnie z zasadami ustalonymi w *Instrukcji Nr 1 w sprawie sporządzania rocznego sprawozdania z działalności koła łowieckiego ŁOW-1* oraz ze stanem faktycznym, w zakresie prezentacji danych o arealach obwodów dzierżawionych przez Koło. W sprawozdaniach, tych w *Dziale 2. Obwody dzierżawione przez Koło – stan na 31 marca – roku*, Koło wykazywało prawidłowe areale ogólne dwóch dzierżawionych obwodów nr 1 i nr 150, których łączna powierzchnia ogólna wynosiła 12 890 ha (odpowiednio 5 496 ha i 7 394 ha). W kolumnie: *powierzchnia obwodów po wyłączeniach – wg art. 26 ustawy Prawo łowieckie*, podawano natomiast, że powierzchnia obwodów po wyłączeniach wynosi 9 525 ha (4 782 ha i 4 743 ha). Dane te były rozbieżne z danymi wynikającymi z wyliczenia opisanego w ww. *Instrukcji nr 1*, tj. z pomniejszenia powierzchni ogólnej obwodu o powierzchnie podlegające wyłączeniu w przypadkach wyszczególnionych w art. 26, ust. 1 Prawa łowieckiego. Faktyczne powierzchnie obwodów po wyłączeniach podane zostały w umowach na dzierżawę obwodów łowieckich, zawartych ze starostami i wynosiły 11 974 ha (obwód nr 1 – 5 123 ha, nr 150 – 6 851 ha).

(akta kontroli str. 40-51)

⁸ Obwód nr 1 o powierzchni 5 496 ha (5 123 ha po wyłączeniach), leżący w całości w obrębie administracyjnym Gminy Byczyna i obwód nr 150 o powierzchni 7 394 ha (6 851 ha po wyłączeniach), leżący na obszarach gmin: Byczyna (1 401 ha / 1 333 ha po wyłączeniach); Gorzów Śląski (5 492 ha / 5 069 ha po wyłączeniach), Praszka (61 ha / 46 ha po wyłączeniach) i Kluczbork (440 ha / 403 ha po wyłączeniach).

⁹ Powierzchnia leśna w obwodzie nr 1 obejmowała 714 ha, a w obwodzie nr 150 – 2 591 ha. Powierzchnia leśna w poszczególnych gminach wynosiła: w gminie Byczyna – 820 ha, w gminie Gorzów Śląski – 3 001 ha, w gminie Praszka – 47 ha, a w gminie Kluczbork – 403 ha.

¹⁰ Ustalonej wg zasad określonych w rozporządzeniu Ministra Ochrony Środowiska z dnia 4 grudnia 2002 r. w sprawie zasad kategoryzacji obwodów łowieckich, szczegółowych zasad ustalania czynszu dzierżawnego oraz udziału dzierżawców obwodów łowieckich w kosztach ochrony lasu przed zwierzyną (Dz. U. Nr 210, poz. 1791 ze zm.), które utraciło moc z dniem 1 kwietnia 2018 r. w związku z wejściem w życie ustawy z dnia 22 marca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo łowieckie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 651; dalej: ustawa zmieniająca z 2018 r.) i zastąpione było rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 12 marca 2019 r. w sprawie wskaźników i czynników służących kategoryzacji obwodu łowieckiego (Dz. U. poz. 536).

¹¹ Przez okres 10 lat.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że błędne ustalenie powierzchni obwodów po wyłączeniach wynikało z niedopatrzenia. Nie potrafię wyjaśnić przyczyn podawania błędnych danych w sprawozdaniach ŁÓW-1 z lata gospodarcze 2017/2018 i 2018/2019. Powodem mogło być zasugerowanie się tym, że łączna powierzchnia obwodu powinna być sumą powierzchni leśnej i powierzchni po wyłączeniach.

(akta kontroli str. 40-51)

1.2. Całość zadań związanych z szacowaniem szkód Zarząd Koła powierzył uchwałą z 8 kwietnia 2016 r. pięciu grupom do szacowania szkód (trzem pięcioosobowym i dwóm sześcioosobowym), utworzonym spośród członków Koła. Za wykonywanie czynności związanych z szacowaniem szkód osobom tym przysługiwał zwrot kosztów dojazdu do miejsc szacowania. Wyплаcone kwoty z tego tytułu wyniosły ogółem 2 464,43 zł, w tym: a/ w roku gospodarczym 2017/2018 – 1 669,09 zł, b/ w roku gospodarczym 2018/2019 – 795,34 zł. W roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.), Koło nie wydatkowało środków na ten cel.

Dodatkowo, począwszy od marca 2007 r., Koło zatrudniało do szacowania szkód wyrządzonych przez zwierzynę w uprawach i płodach rolnych dwa podmioty¹². W latach gospodarczych 2017/2018, 2018/2019 oraz 2019/2020 (do 31 sierpnia) wydatki na szacowanie szkód wyплаcone ww. podmiotom wyniosły łącznie 20 418 zł (w tym w roku gospodarczym 2017/2018 – 6 150 zł, w roku gospodarczym 2018/2019 – 13 038 zł a w roku gospodarczym 2019/2020 – 1 230 zł).

Prezes Koła wyjaśnił, że zewnętrzne podmioty szacowały szkody w uprawach o znacznym areale (głównie w gospodarstwach wielkoobszarowych) oraz szkody w uprawach właścicieli, co do których istniało prawdopodobieństwo kwestionowania wyników szacowań dokonanych przez członków Koła. Zlecenia szacowań dokonywano do poszczególnych upraw, a cenę za te prace (uzależniona od rodzaju i arealu uprawy oraz czasochłonności), każdorazowo negocjowano z wykonawcami usługi. W zależności od ww. czynników ceny za jeden dzień szacowania wahały się od 500 zł do 1 000 zł.

(akta kontroli str. 60-68, 88-92, 204, 269)

1.3. W okresie objętym kontrolą członkowie Koła nie uczestniczyli w szkoleniach obejmujących szacowanie szkód w uprawach i płodach rolnych. Spośród 27 członków Koła powołanych w skład grup ds. szacowania szkód, jedynie jedna osoba posiadała przeszkolenie w zakresie szacowania szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną w uprawach i płodach rolnych¹³. Ponadto przeszkolenie z zakresu szacowania szkód posiadał Prezes Zarządu¹⁴, który w okresie objętym kontrolą przeprowadził jedno szacowanie¹⁵. Osoby te uczestniczyły w szkoleniach zorganizowanych przez Zarząd Okręgowy Polskiego Związku Łowieckiego w Opolu¹⁶. W okresie objętym kontrolą, czynności szacowania szkód dokonywało łącznie 14 członków Koła, w tym dwóch posiadających przeszkolenie.

(akta kontroli str. 52-54, 60-63, 69-76)

Łączne wydatki kontrolowanej jednostki na szkolenia wyniosły: a/ w roku gospodarczym 2017/2018 – 2 244 zł z planowanych 3 000 zł, b/ w roku gospodarczym 2018/2019 – 1 742 zł z planowanych 2 300 zł, c/ w roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) – 660,06 zł z planowanych

¹² Tj. Pana T.K., prowadzącego działalność pod firmą Agro-Wycena oraz Pana J.W., prowadzącego działalność pod firmą Java.

¹³ Osoba ta ukończyła 21 marca 2004 r. dwudniowe seminarium pt. *Szacowanie szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną w uprawach rolnych*.

¹⁴ Prezes Zarządu ukończył 20 czerwca 1999 r. dwudniowe seminarium pt. *Szacowanie szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną w uprawach rolnych*.

¹⁵ Protokół nr 27/17 z 22 sierpnia 2017 r.

¹⁶ Dalej: Zarząd Okręgowy PZŁ.

2 000 zł. Żadne ze szkoleń, na które wydatkowano ww. środki, nie dotyczyło szacowania szkód łowieckich.

(akta kontroli str. 40-43, 83-87, 96)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że *nieprzeszkolenie członków Koła zaangażowanych w czynności szacowania szkód wynikało z tego, iż większość członków Koła dokonujących szacowań to osoby posiadające wykształcenie rolnicze lub mające wieloletnie rolnicze doświadczenie i doskonale znający te zagadnienia. W związku z tym członkowie Koła, którzy posiadali specjalistyczne przeszkolenie, poinformowali członków Koła wyznaczonych do szacowania o najważniejszych czynnościach dotyczących procedury szacowania i metodyki ustalania szkody. Ponadto w przypadku wystąpienia nietypowej sytuacji, osoby szacujące mogły skontaktować się z osobami przeszkolonymi, celem uzgodnienia sposobu postępowania. W okresie lat gospodarczych objętych kontrolą, sporadycznie występowały przypadki nieuzgodnienia szkody z poszkodowanym, co może świadczyć o poprawnym sposobie przeprowadzania wycen szkód w uprawach wyrządzonych przez zwierzynę łowną. Na najbliższym zebraniu członków Koła, zostaną omówione zagadnienia związane z szacowaniem szkód.*

(akta kontroli str. 163)

1.4. W okresie objętym kontrolą do ustalania powierzchni uszkodzonej przez zwierzynę, Koło wykorzystywało taśmy miernicze i krokiewki miernicze, a począwszy od czerwca 2018 r. – koło pomiarowe. Do wyliczenia wydajności (plonu) z uszkodzonej powierzchni posługiwano się połową metodą wyznaczenia plonu, polegającą na zważeniu masy zebranego plonu z wyznaczonych ramkami pomiarowymi miejsc i odniesienie do powierzchni zbioru, z uwzględnieniem wilgotności ziarna. Stan upraw i jakość płodu rolnego ustalano na podstawie oględzin uprawy (biorąc pod uwagę wykonane zabiegi agrotechniczne). Wartość szkody szacowano poprzez ustalenie masy utraconego plonu lub płodu rolnego oraz cen skupu płodów rolnych stosowanych w punktach skupu.

(akta kontroli str. 40-43, 83-87, 96, 186-189, 203, 270)

1.5. Komisja Rewizyjna przeprowadziła kontrole działalności Zarządu Koła zarówno w roku gospodarczym 2017/2018, jak i w roku gospodarczym 2018/2019. W roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) Komisja nie przeprowadzała kontroli. Koło Łowieckie nie było kontrolowane przez podmioty zewnętrzne¹⁷.

W protokole z kontroli działalności Zarządu Koła z 11 maja 2018 r. Komisja Rewizyjna odnotowała skontrolowanie protokołu nr 14/17 z szacowania szkody w uprawie 2,1 ha pszenicy, której rozmiar liczony, jako powierzchnia zredukowana¹⁸, wyniósł 0,45 ha (procent zniszczenia uprawy 21,43%), a ustalone odszkodowanie wyniosło 2 016 zł. Komisja nie wniosła uwag do sposobu oszacowania szkody, lecz do przekazania dopiero 31 stycznia 2018 r. protokołu z jej szacowania do Zarządu Koła pomimo tego, że szacowania dokonano 1 sierpnia 2017 r. Szacowania tej szkody dokonało trzech członków Koła.

Ustalenia kontroli wykazały, że w tej samej dacie do Zarządu Koła złożono oprócz ww. protokołu jeszcze 24 inne protokoły dotyczące szacowania szkód u czterech rolników w uprawach rzepaku i zbóż (u jednego 14 protokołów, u drugiego – sześć, u trzeciego – trzy i u jednego – jeden protokół). Łączna powierzchnia zredukowana szkód wg protokołów z szacowania wszystkich 25 upraw wyniosła 3,6583 ha, a kwota przyznanych odszkodowań wyniosła 14 559,71 zł. Ponadto stwierdzono, że 30 marca 2018 r. Koło zaewidencjonowało złożenie czterech protokołów z szacowania przeprowadzonych przez ww. członków Koła 1 września 2017 r. Trzy

¹⁷ Np. przez zespół ds. kontroli powołany przez Zarząd Okręgowy PZŁ w Opolu.

¹⁸ Zdefiniowanej w § 3 ust. 14 rozporządzenia w sprawie szacowania szkód z 2019 r.

z tych protokołów dotyczyło szacowania kukurydzy na kiszonkę¹⁹, a jeden uprawy ziemniaków. Szczegółowe dane o opóźnionym przekazaniu protokołów z ww. szacowań opisano w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości w obszarze Prawidłowość realizacji procedury szacowania szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych oraz wypłaty odszkodowań*.

(akta kontroli str. 77-82, 97-154)

W związku z opóźnionym przekazaniem protokołów z szacowania szkód przez ww. zespół, Zarząd Koła po wysłuchaniu wyjaśnień udzielił nagany przewodniczącemu zespołu i odwołał go z tej funkcji oraz z funkcji członka grupy szacującej szkody. W protokołach z posiedzeń Zarządu Koła odnotowano także, że złożone wyjaśnienia nie wskazywały jednoznacznie powodów opóźnienia w złożeniu protokołów.

(akta kontroli str. 155-159)

1.6. W ramach współpracy z posiadaczami gruntów rolnych w celu zapobiegania szkodom łowieckim, Koło na terenach dzierżawionych obwodów łowieckich, podejmowało m.in. następujące działania: a) w uzgodnieniu z rolnikami prowadzono nocne dyżury przy uprawach szczególnie narażonych na inwazję zwierzyny²⁰; b) stosowano zapachowe środki odstrasżające lub przekazywano je rolnikom do użycia; c) w okresach inwazji zwierzyny na plantacje stosowano armatki hukowe; d) ochraniano mniejsze powierzchnie poprzez grodzenie ich zakupionymi przez Koło tzw. pastuchami elektrycznymi. Wydatki Koła na zakupy środków zabezpieczających uprawy przed szkodami wyniosły łącznie 14 4743,57 zł (w tym: a/ w roku gospodarczym 2017/2018 – 7 755,73 zł; b/ w roku gospodarczym 2018/2019 – 3 244,15 zł; c/ w roku gospodarczym 2019/2020 – do 31 sierpnia 2019 r. – 3 473,69 zł).

W okresie objętym kontrolą nie odnotowano przypadków odmowy posiadaczy gruntów rolnych objęcia ich upraw działaniami zabezpieczającymi przed szkodami powodowanymi przez zwierzynę łowną.

(akta kontroli str. 93-95, 205)

1.7. W roku gospodarczym 2017/2018 przychody Koła wyniosły 408 476 zł, a wydatki 344 629 zł, wynik finansowy był dodatni i wyniósł 63 847 zł. W roku gospodarczym 2018/2019 przychody wyniosły 297 670 zł, wydatki wyniosły 307 646 zł, wynik finansowy był ujemny i wyniósł 9 976 zł. W roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) przychody Koła wyniosły 56 296,17 zł, wydatki – 100 725,82 zł, a wynik finansowy za ten okres był ujemny i wyniósł 44 429,65 zł.

Koszty poniesione na szacowanie szkód w roku gospodarczym 2017/2018 wyniosły 7 819,09 zł (tj. 2,3% wydatków ogółem), w tym 1 669,09 zł z tytułu zwrotu kosztów dojazdu do miejsc szacowania szkód dla członków Koła dokonujących szacowań oraz 6 150 zł z tytułu wydatków na wynagrodzenia za szacowanie szkód przez podmioty zewnętrzne. W roku gospodarczym 2018/2019 wydatki związane z szacowaniem szkód były wyższe niż w roku poprzednim i wyniosły 13 833,34 zł (tj. 4,5% wydatków ogółem), w tym 795,34 zł z tytułu zwrotu kosztów dojazdu do miejsc szacowania szkód dla członków Koła dokonujących szacowań oraz 13 038 zł z tytułu wydatków na wynagrodzenia za szacowanie szkód przez podmioty zewnętrzne. Do 31 sierpnia 2019 r. koszty związane z szacowaniem szkód wyniosły 1 230 zł i były to wyłącznie koszty wynagrodzeń osób dokonujących szacowań.

(akta kontroli str. 40-43, 83-92, 190-192)

¹⁹ W protokołach wpisano, że oględziny dotyczyły kiszonki. Wartość odszkodowania wyniosła 3 124 zł.

²⁰ Szczegółne kukurydzy bezpośrednio po siewie.

1.8. Koło w okresie objętym kontrolą nie otrzymywało z Zarządu Głównego lub z Zarządu Okręgowego Polskiego Związku Łowieckiego wytycznych obejmujących problematykę szacowania szkód powstałych w wyniku działalności zwierzyny łownej.

Prezes Zarządu wyjaśnił, że w okresie objętym kontrolą Koło pozyskiwało informacje o szacowaniu szkód ze strony internetowej Okręgowego Zarządu Polskiego Związku Łowieckiego w Opolu, które obejmowały zalecenia do szacowania szkód, np. dotyczące zalecenia Ministra Środowiska o zawieranie ugód z rolnikami przy szacowaniu szkód z 26 kwietnia 2018 r.

(akta kontroli str. 204)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

W ocenie Najwyższej Izby Kontroli kontrolowana jednostka była przygotowana organizacyjnie do realizacji zadań związanych z szacowaniem szkód w uprawach i płodach rolnych oraz dotyczących wypłaty odszkodowań. W szczególności ustalono osoby odpowiedzialne za przeprowadzenie szacowania szkód oraz zapewniono niezbędny sprzęt do wykonywania tych czynności. Ponadto w ramach współpracy z posiadaczami i właścicielami gruntów rolnych podejmowano niezbędne działania dla zapobiegania powstawania szkód.

OBSZAR

2. Prawdliwość realizacji procedury szacowania szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych oraz wypłaty odszkodowań

Opis stanu
faktycznego

2.1. W okresie objętym kontrolą, Koło zgodnie z postanowieniem § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szacowania szkód z 2010 r. prowadziło ewidencję zgłoszeń szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną. Również po 27 kwietnia 2019 r., tj. po dacie wejścia w życie przepisów rozporządzenia w sprawie szacowania szkód z 2019 r., które zniosło obowiązek prowadzenia ewidencji, nadal ewidencjonowano takie zgłoszenia. Ewidencję prowadzili wyznaczeni przez Zarząd Koła przewodniczący grup szacujących.

Informacje o osobach wyznaczonych do przyjmowania zgłoszeń przekazywane były do gmin oraz do wielkoobszarowych gospodarstw rolnych. Ewidencja zgłoszeń w zależności od grupy szacującej, prowadzona była w formie dziennika²¹ lub zbioru chronologicznie numerowanych zgłoszeń szkód łowieckich wg wzoru przyjętego w Kole. W okresie od 1 kwietnia do 23 sierpnia 2018 r. Koło nie prowadziło ewidencji z uwagi na nowelizację przepisów ustawy Prawo łowieckie wprowadzoną przepisami ustawy zmieniającej z 2018 r., nakładającą na organ wykonawczy gminy obowiązek przyjmowania zgłoszeń o szkodach oraz ich szacowanie.

W objętym kontrolą okresie liczba udokumentowanych zgłoszeń o szacowanie szkód w formie papierowej była mniejsza od faktycznej liczby szacowań. I tak: a/ w roku gospodarczym 2017/2018 liczba zgłoszeń wyniosła 34, a liczba szacowań 81, b/ w roku łowieckim 2018/2019 liczba zgłoszeń wyniosła 39, a liczba szacowań 100; c/ w roku łowieckim 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) do Koła wpłynęło 40 wniosków, a przeprowadzono 45 szacowań.

(akta kontroli str. 223-225, 271-274)

²¹ Zgłoszenia rejestrowano chronologicznie w zeszytach, w których podawano datę zgłoszenia, adres zgłaszającego, numer telefonu zgłaszającego, osobę zgłaszającą, rodzaj uprawy i areal.

Prezes Zarządu wyjaśnił mniejszą liczbę udokumentowanych zgłoszeń od liczby przeprowadzanych szacowań tym, że oprócz zgłoszeń o szacowanie szkód składanych pisemnie, często składane były one także telefonicznie (co przewodniczący grup szacujących szkody odnotowywali w swoich notatkach, nie wprowadzając ich formalnie do rejestru). Występowały także sytuacje, że podczas szacowania szkód jednej uprawy, na prośbę rolnika oszacowywano szkody w innych jego uprawach oraz w uprawach sąsiadujących innych rolników. W takich przypadkach nie żądano już od rolnika składania wniosku i nie wprowadzano takich zgłoszeń do rejestru. Ponadto poszkodowani składali w jednym zgłoszeniu różne uprawy do szacowania i obejmujące często więcej niż jedną działkę. Prezes Zarządu zaznaczył, że Koło szacując szkody stawiało sobie za cel sprawne i rzetelne oszacowanie szkód, będąc w tych działaniach jak najmniej uciążliwym dla rolnika.

(akta kontroli str. 267)

2.2. W okresie objętym kontrolą Koło zgodnie z postanowieniem § 1 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szacowania szkód z 2010 r., informowało na bieżąco właściwych miejscowo burmistrzów gmin (Byczyny; Kluczborka i Gorzowa Śląskiego) oraz Izbę Rolniczą w Opolu, o osobach uprawnionych do przyjmowania zgłoszeń szkód wyrządzanych przez zwierzynę łowną w uprawach i płodach rolnych. Postanowienie ww. przepisu było również realizowane po uchyleniu tego rozporządzenia z dniem 2 października 2018 r.²².

(akta kontroli str. 62, 69-76a)

2.3. Rozmiar szkód wyrządzonych przez zwierzynę łowną w uprawach, wyrażony tzw. powierzchnią zredukowaną²³, wyniósł: a/ w roku gospodarczym 2017/2018 – 40,03 ha (z tego w obwodzie nr 1 – 15,04 ha, a w obwodzie nr 150 – 24,99 ha); b/ w roku gospodarczym 2018/2019 – 34,14 ha (z tego w obwodzie nr 1 – 9,04 ha, a w obwodzie nr 150 – 25,1 ha); c/ w roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) – 15,86 ha (z tego w obwodzie nr 1 – 4,18 ha a w obwodzie nr 150 – 11,68 ha).

(akta kontroli str. 223-227)

W rocznych planach łowieckich na poszczególne lata gospodarcze objęte kontrolą Koło wykazywało inne dane o rozmiarze szkód od danych wynikających z protokołów szacowania i prowadzonej ewidencji szkód. W roku gospodarczym 2017/2018 Koło wykazało bowiem, że powierzchnia zredukowana uszkodzonych upraw wyniosła 31,34 ha (z tego w obwodzie nr 1 – 16,34 ha, a w obwodzie nr 150 – 15,0 ha), natomiast w roku gospodarczym 2018/2019 wykazano, że powierzchnia zredukowana upraw wyniosła 25,35 ha (z tego w obwodzie nr 1 – 11 ha, a w obwodzie 150 – 14,35 ha). Powyższe wynikało z metodyki i terminów opracowania planów łowieckich, które sporządza się przed końcem marca, gdyż do 21 marca muszą być zatwierdzone przez nadleśniczego, a wcześniej wymagane jest uzyskanie opinii burmistrzów/wójtów gmin na terenie, których znajdują się dzierżawione obwody. Prezes Koła wyjaśnił, że do planu przyjmowane są dane na koniec lutego, co powoduje rozbieżności między danymi w planach i ewidencji.

(akta kontroli str. 18-37, 204)

Dominującym gatunkiem wyrządzającym najwięcej szkód w uprawach były dziki. W roku gospodarczym 2017/2018 wyrządziły one 44 szkody w uprawach o areale 19,8 ha powierzchni zredukowanej, a wspólnie z jeleniami – kolejnych 35 szkód w uprawach o areale wynoszącym 17,38 ha powierzchni zredukowanej. Łączny udział dzików w wyrządzonych szkodach wyniósł 92,9% (37,18 ha). W kolejnym

²² Ustawą zmieniającą z 2018 r.

²³ Według ewidencji szkód prowadzonej w oparciu o protokoły z szacowania szkód.

roku gospodarczym dziki wyrządziły najwięcej (87) szkód w uprawach o areale 28,68 ha powierzchni zredukowanej, a wspólnie z jeleniami – kolejnych 12 szkód w uprawach o areale 2,49 ha powierzchni zredukowanej. Łączny udział dzików w wyrządzonych szkodach wyniósł 91,3% (31,17 ha). Również w okresie od 1 kwietnia do 31 sierpnia 2019 r. najwięcej, bo 31 szkód wyrządziły dziki (na areale wynoszącym 8,37 ha powierzchni zredukowanej), a wspólnie z jeleniami – kolejnych 11 szkód (przy czym ich areal wyniósł 5,06 ha powierzchni zredukowanej), co łącznie stanowiło 84,7% (13,43 ha) całego arealu uszkodzonych upraw.

Największe szkody w roku gospodarczym 2017/2018 liczone wg powierzchni zredukowanej wystąpiły w uprawach kukurydzy (objęły one powierzchnię 23,81 ha, a wartość wypłaconych odszkodowań wyniosła 82 915,43 zł), rzepaku (6,84 ha oraz 22 216,16 zł) oraz zbóż (6,55 ha oraz 21 999,75 zł). W roku gospodarczym 2018/2019 największe szkody zostały wyrządzone na łąkach (objęły one obszar o powierzchni zredukowanej wynoszącej 16,93 ha, a wartość wypłaconych odszkodowań wyniosła 22 096,40 zł), w uprawach kukurydzy (7,54 ha oraz 30 477,95 zł), rzepaku (5,5 ha oraz 22 077,16 zł) i zbóż (4,05 ha oraz 12 439,53 zł). W okresie od 1 kwietnia do 31 sierpnia 2019 r. największe rozmiary szkód wystąpiły w uprawach zbóż i wyniosły one 9,91 ha powierzchni zredukowanej, a wartość odszkodowania wyniosła 22 358,80 zł. Ponadto w okresie tym szkody wystąpiły jeszcze na łąkach na areale 3,27 ha powierzchni zredukowanej, za które to szkody wypłacono 3 960 zł oraz w uprawach rzepaku na powierzchni 2,27 ha powierzchni zredukowanej, za które wyliczone odszkodowanie wyniosło 7 899 zł.

(akta kontroli str. 222-225)

2.4. W roku gospodarczym: a/ 2017/2018 wartość odszkodowań wypłaconych przez Koło wyniosła 140 262,34 zł, b/ 2018/2019 – 89 260,04 zł, c/ 2019/2020 (do 31 sierpnia) – 39 410,80 zł.

(akta kontroli str. 191, 211-216, 226-227)

2.5. W roku gospodarczym 2017/2018 złożono 34 wnioski o szacowanie szkód, w roku gospodarczym 2018/2019 – 39 wniosków, zaś w roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia) – 40 wniosków. Wnioski o szacowanie szkód składane były poprzez wpis do książki ewidencyjnej wniosków lub w formie odrębnych dokumentów, chronologicznie ewidencjonowanych. Otrzymane przez Koło wnioski dotyczyły jednej lub kilku działek, a także jednej lub kilku upraw, co miało wpływ na ilość przeprowadzonych szacowań szkód.

W roku gospodarczym: a/ 2017/2018 po przeprowadzeniu łącznie 81 szacowań (w następstwie otrzymania 34 wniosków) wypłacono 140 262,34 zł odszkodowań, b/ 2018/2019 po przeprowadzeniu 100 szacowań (w następstwie otrzymania 39 wniosków) wypłacono 89 260,04 zł odszkodowań, c/ 2019/2020 (do 31 sierpnia) po przeprowadzeniu 45 szacowań (w następstwie 40 otrzymania wniosków) wypłacono 39 410,80 zł odszkodowań.

(akta kontroli str. 223-225)

W objętym kontrolą okresie w sześciu przypadkach nie wypłacono odszkodowania. W dwóch przypadkach odmowa nastąpiła na podstawie przepisu art. 48 pkt 4 ustawy Prawo łowieckie, gdyż wyliczone w trakcie przeprowadzonego 27 października 2017r. z udziałem przedstawicieli Koła Łowieckiego oraz podmiotów szacujących szkody na zlecenie jednostki kontrolowanej szacowania wartości szkód w uprawach kukurydzy na ziarno (w przeliczeniu na 1 ha) były mniejsze od równowartości 100 kg żyta. Wynosiły one bowiem odpowiednio 34,62 zł oraz 21,22 zł, przy czym cena skupu żyta wynosiła 52,49 zł. Dodatkowo w ww. protokołach odnotowano uszkodzenia plantacji przez szkodnika (tj. omacnicę prosowiankę) oraz występowanie wiatrołomów. Poszkodowany wniósł zastrzeżenia stwierdzając, iż *nie zgadza się na oszacowaną wielkość szkody i metodą*

(sposobem) jej szacowania i odmówił podpisania protokołów szacowania. Ww. osoba nie złożyła odwołania od ustaleń zawartych w protokole szacowania ostatecznego.

W jednym przypadku, w trakcie przeprowadzonego 16 sierpnia 2018 r. szacowania szkody w uprawie kukurydzy na ziarno, szacujący nie stwierdzili uszkodzeń uprawy w wyniku działalności zwierzyny łownej i nie przyznano odszkodowania. Poszkodowany nie wniósł zastrzeżeń do ustaleń z szacowania.

W wyniku trzech szacowań przeprowadzonych 18 lipca 2019 r. na uprawach pszenicy, zespół szacujący z udziałem przedstawiciela Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego stwierdził małe straty w szacowanych uprawach²⁴ wskazując, że *odszkodowanie się nie należy*. W protokołach szacowania nie wyliczono rozmiaru tych strat, a tym samym należnego odszkodowania. Protokoły zostały podpisane bez zastrzeżeń przez poszkodowanego. W innym protokole z szacowania z tego samego dnia dokonanego u tego samego poszkodowanego, wyliczono szkodę w uprawie pszenicy ozimej na wartość 544 zł.

(akta kontroli str. 229-233, 259-266)

W okresie objętym kontrolą nie wystąpiły odmowy wypłaty odszkodowań w związku z przesłankami wymienionymi w art. 48 pkt 3 ustawy Prawo łowieckie, tj. odmową wyrażenia przez posiadaczy uszkodzonych upraw lub plonów rolnych zgody na budowę urządzeń lub wykonywanie zabiegów zapobiegających szkodom.

(akta kontroli str. 205)

2.6. W okresie od 1 kwietnia 2017 r. do 1 kwietnia 2018 r., tj. do czasu uchylecia przepisu art. 47 ust. 2 ustawy Prawo łowieckie²⁵, w Kole nie wystąpiły przypadki ustalenia wysokości odszkodowania pomiędzy Kolem i poszkodowanym w wyniku mediacji organu gminy.

(akta kontroli str. 204)

2.7. W kontrolowanym okresie na zasadach określonych w art. 917 i w art. 918 ustawy z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny²⁶, Koło zawarło 97 ugód z rolnikami, których przedmiotem było ustalenie wartości odszkodowania za szkody wyrządzone w uprawach przez zwierzynę łowną²⁷. I tak: a/ w roku gospodarczym 2017/2018 Koło zawarło 33 ugody (z których 5 dotyczyło szacowań na terenie obwodu nr 1, a pozostałych 28 - szacowań na terenie obwodu nr 150), na podstawie których wypłaciło odszkodowania w kwocie ogółem 86 693 zł (62 190 zł dotyczyło obwodu nr 1 a 24 503 zł, obwodu nr 150); b/ w roku gospodarczym 2018/2019 Koło zawarło 52 ugody (z których 5 dotyczyło szacowań w obwodzie nr 1, a pozostałych 47 - szacowań w obwodzie nr 150), na podstawie których wypłaciło odszkodowania w kwocie 17 719,70 zł (350 zł w obwodzie nr 1 i 17 369,70 zł w obwodzie nr 150); c/ w roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) Koło zawarło 12 ugód (po sześć w każdym z dzierżawionych obwodów), na podstawie których wypłaciło odszkodowania w kwocie ogółem 6 088 zł (2 860 zł w obwodzie nr 1 oraz 3 228 zł w obwodzie nr 150).

(akta kontroli str. 256-258)

²⁴ W dwóch protokołach podano, że szacowaną uprawą jest pszenica ozima, a w jednym protokole nie wskazano rodzaju szacowanej uprawy. We wszystkich natomiast podano arealy szacowanych upraw, wynoszące odpowiednio 0,8 ha; 1,3 ha i 6 ha.

²⁵ Przepis ten został uchylony przez art. 1 ust. 26 ustawy zmieniającej z 2018 r.

²⁶ Dz. U. 2019 r. poz. 1145, ze zm.

²⁷ Tj. 16 ugód z szacowań w obwodzie nr 1 oraz 81 ugód z szacowań w obwodzie nr 150, za które Koło wypłaciło odszkodowania w kwocie ogółem 110 500,70 zł (w tym 65 400 zł w obwodzie nr 1 oraz 45 100,70 zł w obwodzie nr 150).

Badanie sześciu protokołów, w których odnotowano uzgodnienie wartości odszkodowań wykazało, że w jednym przypadku uzgodnienie poprzedzono wyliczeniem szacunkowej wartości szkody, a w pozostałych pięciu sprawach ograniczono się do podania niektórych elementów wpływających na rozmiar szkody i wartość odszkodowania. W czterech protokołach podano: a/ obszar uszkodzonej uprawy, b/ procent uszkodzenia uprawy; c/ powierzchnię zredukowaną oraz d/ wskazania zabiegów agrotechnicznych koniecznych do doprowadzenia uprawy do stanu pierwotnego. W jednym przypadku podano jedynie areal uszkodzonej uprawy, rodzaj szkody wyrządzonej w szacowanej uprawie i uzgodnioną sumę odszkodowania. Zdaniem NIK brak pełnych informacji w ww. zakresie ograniczał możliwość skutecznej weryfikacji przez Zarząd Koła oraz Komisję Rewizyjną gospodarności wydatkowania środków na odszkodowania.

(akta kontroli str. 234-244)

W wyjaśnieniu przyczyn nie egzekwowania od szacujących każdorazowego podawania elementów wpływających na wartość odszkodowania i wyliczania szacunkowej szkody Prezes Zarządu wyjaśnił, że *grupy ds. szacowania zobowiązane były do szacowania szkód zgodnie z przepisami. W związku z tym miały wyliczać szacunkową wartość szkody. Stwierdził również, że w trakcie szacowania, szacujący dokonują oględzin uprawy, po czym na brudno, odręcznie wyliczają wartości szkody, która jest podstawą do ustalenia kwoty należnego odszkodowania. W protokole z szacowania szacujący ograniczają się do podania tylko podstawowych danych o szkodach w uprawie i wskazania kwoty uzgodnionego z rolnikiem odszkodowania. Zawsze, gdy kwota odszkodowania była uzgadniana, jej wartość była potwierdzana podpisem rolnika, który oświadczał, że nie zgłasza zastrzeżeń.*

(akta kontroli str. 268)

2.8. W okresie objętym kontrolą dwóch właścicieli gruntów rolnych, u których wystąpiły szkody w wyniku działalności zwierzyny łownej, skierowało w trybie art. 46d ustawy Prawo łowieckie odwołania do właściwego miejscowo nadleśniczego w związku z szacowaniem szkód.

Jeden z właścicieli wystąpił z dwoma odwołaniami dotyczącymi, jego zdaniem, niewłaściwego oszacowania szkód w uprawach kukurydzy. I tak, 10 października 2018 r. odwołał się od szacowania szkód wyrządzonych przez dziki w uprawie kukurydzy na ziarno na powierzchni 27,7 ha, a 16 października 2018 r. od szacowania szkód w takiej uprawie na powierzchni 36,51 ha. W wyniku szacowania dokonanego przez Nadleśniczego Nadleśnictwa Kluczbork 17 października 2018 r. ustalone wartości szkód były niższe od szacowań Koła, gdyż Koło wyliczyło wartość szkód na kwoty 1 491,67 zł oraz 2 553,40 zł, natomiast Nadleśnictwo ustaliło ich wartość na kwoty wynoszące odpowiednio 1 137,15 zł oraz 2 312,20 zł. W związku z zasadą wynikającą z art. 139 ustawy z dnia 14 czerwca 1960 r. Kodeks postępowania administracyjnego²⁸, zgodnie z którą organ odwoławczy nie może wydać decyzji na niekorzyść strony odwołującej się, wysokość ustalonych odszkodowań pozostała niezmieniona. Następne odwołanie (z 2 kwietnia 2019 r.) dotyczyło szacowania szkód wyrządzonych przez dziki na dwóch łąkach. W wyniku ponownego szacowania szkody Nadleśniczy Nadleśnictwa Kluczbork na jednej uprawie wyliczył szkodę niższą o 1 zł w stosunku do wartości ustalonej przez Koło (wynoszącej 80 zł), zaś na drugiej uprawie wyliczona wartość szkody była wyższa o 18 zł od zaproponowanej przez Koło (wynoszącej 25 zł). W wyniku rozpatrzenia odwołania Koło dopłaciło 28 maja 2019 r. poszkodowanemu ww. różnicę. W obydwu

²⁸ Dz. U. z 2018 r. poz. 2096, ze zm.

procedurach odwoławczych nie brali udziału ani przedstawiciele Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego, ani przedstawiciele Koła.

W okresie objętym kontrolą żaden z poszkodowanych nie wystąpił z powództwem, o którym mowa w art. 46e ust. 4 ustawy Prawo łowieckie.

(akta kontroli str. 165-181, 193-202, 275)

2.9. W kontrolowanym okresie wszystkie 226 szacowań szkód łowieckich przeprowadzono z udziałem poszkodowanych rolników. W jednym szacowaniu na żądanie poszkodowanego uczestniczył przedstawiciel Izby Rolniczej w Opolu, który nie wniósł uwag do sposobu szacowania szkody²⁹. W okresie od 22 sierpnia 2018 r. (tj. od początku obowiązywania przepisu art. 46 ust. 2 pkt 1 ustawy Prawo łowieckie, przewidującego udział w szacowaniu szkód przedstawiciela wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego³⁰) do 31 sierpnia 2019 r. jedynie w czterech spośród przeprowadzonych 88 szacowań uczestniczyli przedstawiciele Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego³¹.

W dokumentacji Koła brak było dowodów potwierdzających zawiadomienie (począwszy od 22 sierpnia 2018 r.) Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego o terminach planowanych oględzin oraz szacowań ostatecznych, zgodnie z obowiązkami wynikającymi z przepisów art. 46a ust. 3 oraz art. 46c ust. 4 ustawy Prawo łowieckie. Wyjątkiem było odnotowanie na zgłoszeniu z 1 marca 2019 r., dotyczącym wystąpienia szkody na łące, faktu przekazania 4 marca 2019 r. do Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego informacji o przyjęciu wniosku o ustalenie wysokości szkody. W przeprowadzonym szacowaniu przedstawiciel ww. jednostki nie uczestniczył.

Zarówno Prezes Zarządu Koła, jak i przewodniczący powołanych spośród członków Koła grup szacujących wyjaśnili, że w wyniku powiadomienia Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego o terminach oględzin i szacowań ostatecznych pracownicy tej jednostki wskazywali, że mogą brać udział w takich czynnościach wyłącznie w dniach roboczych pomiędzy godz. 7 a godz. 15, o ile nie kolidowałoby to z innymi obowiązkami służbowymi. Przeprowadzanie oględzin oraz szacowań ostatecznych możliwe było natomiast głównie w godzinach popołudniowych oraz w dniach wolnych od pracy z uwagi na obowiązki zawodowe członków grup szacujących.

(akta kontroli str. 186-187, 259-266, 268, 276)

2.10. W okresie objętym kontrolą czterech producentów rolnych zgłosiło zastrzeżenia do sześciu protokołów szacowania ostatecznego szkód łowieckich³². W dwóch protokołach z szacowań ostatecznych przeprowadzonych 16 lipca 2018 r. dwóch producentów rolnych zgłosiło wątpliwości do wysokości odszkodowania nie wskazując jednak konkretnych zastrzeżeń, ani też nie wnosząc odwołań od tych szacowań. Inny poszkodowany rolnik wniósł natomiast zastrzeżenia do trzech protokołów z szacowania szkód w uprawach kukurydzy, wskazując, że: a/ w odniesieniu do protokołu z 27 października 2017 r. nie zgadza się z oszacowaną wielkością szkody i sposobem jej ustalenia, odmawiając podpisania tego protokołu; b/ w odniesieniu do protokołu z 6 października 2018 r. nie zgadza się ze stanem faktycznym w nim zawartym; c/ w odniesieniu do protokołu z 12 października 2018 r. brak jest wiarygodności szacowania przez myśliwych oraz podnosząc, że nie został powiadomiony o terminie szacowania (przy czym z treści protokołu wynikało, że w szacowaniu brał udział przedstawiciel właściciela gospodarstwa rolnego, który podpisał ten protokół). W protokole nr 10/2019 WA

²⁹ Protokół z 27 października 2017 r. z szacowania uprawy kukurydzy.

³⁰ Uczestnictwo przedstawiciela ośrodka doradztwa rolniczego wprowadził zapis art. 1 pkt. 2 ustawy z dnia 15 czerwca 2018 r. o zmianie ustawy – Prawo łowieckie oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. poz. 1507).

³¹ Dotyczyło szacowań wg protokołów szacowania od nr 36/2018 do 39/2018 z 18 lipca 2019 r.

³² Dwa protokoły z szacowania szkód bez numeru z dnia 16 lipca 2018 r.; protokół nr 52/2018 z 6 października 2018 r.; protokół nr 56/2018 z 12 października 2018 r. oraz protokół nr 10/2019 WA z 13 lipca 2019 r.

z 13 lipca 2019 r. rolnik wniósł natomiast zastrzeżenia do wypłaty odszkodowań w kwocie netto, a nie brutto, wskazując, że jest on tzw. rolnikiem ryczałtowym.

Żaden z poszkodowanych, którzy wnieśli zastrzeżenia do sposobu szacowania szkód, nie wniósł następnie odwołania przewidzianego przepisami ustawy Prawo łowieckie, przyjmując ustalone kwoty odszkodowań.

W okresie objętym kontrolą w Kole nie zarejestrowano skarg na postępowanie przedstawiciela Koła w toku szacowania szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych.

(akta kontroli str. 245-255)

2.11. Badanie prawidłowości realizowania procedury szacowania szkód w uprawach i płodach rolnych przeprowadzono na próbie 17 wybranych spraw z okresu objętego kontrolą³³, w tym sześciu wniosków o szacowanie szkód złożonych do organów gmin. W wyniku analizy tych spraw stwierdzono m.in., że w żadnym wypadku nie złożono wniosków o szacowanie szkód po upływie terminu, o którym mowa w § 1 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szacowania szkód z 2010 r. lub w § 2 ust. 1 rozporządzenia w sprawie szacowania szkód z 2019 r. Jednocześnie tylko trzy spośród 11 wniosków złożonych do Koła (pozostałych sześć zostało złożonych do organów gmin) zawierało wszystkie dane wymagane przepisem art. 46 ust. 4 ustawy Prawo łowieckie. Ponadto w kontrolowanej jednostce nie dokumentowano powiadamiania poszkodowanych oraz przedstawicieli Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego o planowanych terminach oględzin lub szacowań ostatecznych, przy czym we wszystkich tych czynnościach brali udział poszkodowani lub ich przedstawiciele, a brak było udziału przedstawicieli Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego.

W objętej analizie dokumentacji nie stwierdzono przypadków przeprowadzenia oględzin lub szacowań ostatecznych po upływie terminu określonego w przepisie art. 46a ust. 2 ustawy Prawo łowieckie, tj. po upływie siedmiu dni od dnia otrzymania wniosku. Spośród objętych szczegółowym badaniem spraw w 11 protokołach podano wszystkie wymagane elementy umożliwiające ustalenie wartości szkody, natomiast w pozostałych sześciu nie podano niektórych z wymaganych danych (w tym m.in.: stanu i jakości upraw; plonu i kosztów poszczególnych zabiegów agrotechnicznych związanych z doprowadzeniem uszkodzonego obszaru łąki do stanu pierwotnego, powierzchni uszkodzonej uprawy). Niepełne dane dotyczące szacowania związane były z ustalaniem wartości odszkodowań na zasadzie ugód. W 11 badanych sprawach szkody wyrządzone zostały przez dziki; w pięciu – przez dziki, jelenie i sarny a w jednym przypadku szkody wyrządzone zostały przez jelenie i sarny. Największy areal uszkodzonych upraw obejmował: zboża (38,9 ha, w tym 2,63 ha powierzchni zredukowanej); a następnie kukurydzę (15,85 ha, w tym 11,65 ha powierzchni zredukowanej); łąki (14,98 ha, w tym 2,1 ha powierzchni zredukowanej) i rzepak (9,64 ha, w tym 3,24 ha powierzchni zredukowanej), przy czym rozmiar powierzchni zredukowanej podano w 11 badanych sprawach.

Protokoły z oględzin lub szacowań ostatecznych sporządzano niezwłocznie w liczbie odpowiadającej ilości uczestników tych czynności. Do zapisów w dwóch protokołach z ostatecznego szacowania szkód zostały wniesione zastrzeżenia. I tak, w przypadku szacowania szkody w uprawie kukurydzy, przeprowadzonego 27 października 2017 r., poszkodowany miał zastrzeżenia do wielkości i metody

³³ Badaniem objęto 17 spraw, w tym: a/ pięć spraw z roku gospodarczego 2017/2018 (tj. protokół nr 7/2017/B z 8 lipca 2017 r.; protokół nr 11/17 z 30 lipca 2017 r.; protokół nr 27/17 z 1 września 2017 r.; protokół nr 29/17 z 12 września 2017 r. i protokół z 20 października 2017 r.), b/ dziewięć spraw z roku gospodarczego 2018/2019 (tj. protokół nr 3/2018 z 10 kwietnia 2018 r.; protokół z 26 kwietnia 2018 r.; protokół nr 15/18 z 29 kwietnia 2018 r.; protokół z 16 lipca 2018 r.; protokół z 25 lipca 2018 r.; protokół z 23 sierpnia 2018 r.; protokół nr 03/19 z 6 marca 2019 r.; protokół nr 8/19 z 17 marca 2019 r. i protokół nr 12/19 z 24 marca 2019 r.); c/ trzy sprawy z roku gospodarczego 2019/2020 (tj. protokół nr 13/2019/WA z 21 lipca 2019 r.; protokół nr 35/19/H z 9 maja 2019 r. i protokół nr 13/2018/19/AB z 31 lipca 2019 r.).

szacowania. W szacowaniu tym na wniosek poszkodowanego uczestniczył przedstawiciel Izby Rolniczej w Opolu, lecz nie wniósł uwag do szacowania. W przypadku szacowania ostatecznego przeprowadzonego 16 lipca 2018 r. w uprawie rzepaku ozimego, poszkodowany miał natomiast wątpliwości, co do wysokości odszkodowania. Poszkodowani pomimo złożonych zastrzeżeń do protokołów szacowań ostatecznych nie wnieśli odwołań do właściwego miejscowo nadleśniczego.

Łączna wartość odszkodowań ustalonych w objętych szczegółowym badaniem sprawach wyniosła 17 605,23 zł, w tym osiem odszkodowań (na łączną kwotę 6 973,23 zł, tj. 39,6% całej kwoty odszkodowań) ustalono zgodnie z metodyką wskazaną w przepisach ustawy Prawo łowieckie oraz rozporządzeń w sprawie szacowania szkód. W pozostałych dziewięciu sprawach ustalenie odszkodowań (w łącznej kwocie wynoszącej 10 632 zł) nastąpiło z częściowym lub całkowitym pominięciem zasad wskazanych w ww. przepisach, przy czym odszkodowania te zostały wypłacone w ramach zawartych ugód. Stwierdzono ponadto, że w czterech przypadkach wypłata odszkodowań nastąpiła z opóźnieniem wynoszącym odpowiednio 6; 26; 141 i 171 dni po upływie terminu określonego w przepisie art. 46c ust. 8 ustawy Prawo łowieckie. W żadnym przypadku opóźnienia w wypłacie odszkodowań poszkodowanym nie naliczono, a tym samym nie wypłacono odsetek. W żadnej z analizowanych spraw nie korzystano z mediacji gminy, a poszkodowani nie odwołali się od szacowania do właściwego miejscowo nadleśniczego, jak też nie wnieśli powództwa do sądu.

(akta kontroli str. 277-318)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Dopuszczono do wypłacenia 70 odszkodowań³⁴ za szkody wyrządzone w uprawach i płodach rolnych przez dziki, jelenie i sarny z naruszeniem terminu, o którym mowa w przepisie art. 46c ust. 8 ustawy Prawo łowieckie, przy czym stwierdzone opóźnienia w wypłacie odszkodowań o łącznej wysokości 56 295,46 zł³⁵ wynosiły od 1 do 192 dni (w tym w 34 przypadkach z opóźnieniem wynoszącym od 1 do 30 dni; w sześciu przypadkach z opóźnieniem wynoszącym od 31 do 60 dni oraz w 30 przypadkach z opóźnieniem wynoszącym od 165 do 192 dni).

Największe (wynoszące 192 dni) opóźnienie w wypłaceniu odszkodowania w kwocie 2 025 zł za szkody wyrządzone przez dziki na łące, ustalonego w protokole szacowania ostatecznego z 9 listopada 2017 r., spowodowane było zagubieniem protokołu przez zespół szacujący. Natomiast wypłacenie z opóźnieniem wynoszącym od 165 do 180 dni łącznie 29 odszkodowań na podstawie szacowań szkód mających miejsce od 15 lipca do 1 września 2017 r. spowodowane było, według wyjaśnień przewodniczącego zespołu szacującego te szkody, oczekiwaniem na dostarczenie przez poszkodowanych dokumentów potwierdzających ceny skupu płodów rolnych a tym samym umożliwiającym ustalenie należnych kwot odszkodowań. Jak wyjaśnił przewodniczący zespołu szacującego poszkodowani nie dostarczyli niezwłocznie tych dokumentów, a on sam zapomniał o konieczności uzupełnienia protokołów szacowań ostatecznych i przekazania ich Zarządowi Koła – przekazanie tych protokołów nastąpiło zaś dopiero po tym, jak poszkodowani rolnicy upomnieli się o należne odszkodowania.

(akta kontroli str. 97-154, 321-333)

³⁴ W roku gospodarczym 2017/2018 – w 44 przypadkach; w roku gospodarczym 2018/2019 – w 24 przypadkach, a w roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) – w dwóch przypadkach.

³⁵ W roku gospodarczym 2017/2018 – 45 409,86 zł; w roku gospodarczym 2018/2019 – 10 075,60 zł, a w roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) – 810 zł.

Prezes Zarządu, Skarbnik Koła oraz Przewodniczący Komisji Rewizyjnej Koła wyjaśnili, że ustalono zasadę przekazywania protokołów do Zarządu w ciągu siedmiu dni od daty szacowania, lecz w związku z tym, że do organów jednostki kontrolowanej nie docierały informacje o opóźnieniach w wypłatach odszkodowań to nie podejmowano czynności sprawdzających przebieg realizacji płatności odszkodowań.

(akta kontroli str. 268, 334-337)

Koło nie wypłaciło poszkodowanym odsetek za opóźnione przekazanie kwot odszkodowań, przy czym nie stwierdzono, aby poszkodowani, którzy otrzymali odszkodowania po terminie wynikającym z przepisów ustawy Prawo łowieckie żądali zapłaty takich odsetek. Wyliczona kwota należnych poszkodowanym odsetek od wszystkich ww. nieterminowych płatności wynosi łącznie około 909,25 zł³⁶.

(akta kontroli str. 322-329)

2. W okresie od 27 kwietnia do 31 sierpnia 2019 r. w 35 przypadkach (tj. we wszystkich mających w tym okresie miejsce oględzinach lub szacowaniach ostatecznych) dopuszczono do nieprzestrzegania wynikającego z § 2 ust. 2 rozporządzenia w sprawie szacowania szkód z 2019 r. obowiązku zawiadomienia (pisemnego, za pośrednictwem poczty elektronicznej lub przez krótkie wiadomości tekstowe SMS) przedstawicieli Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego o terminach dokonania oględzin albo szacowania ostatecznego, przy czym w czterech szacowaniach ostatecznych³⁷ brali udział przedstawiciele ww. jednostki.

(akta kontroli str. 259-266, 276)

Prezes Zarządu wyjaśnił, że zasadniczo przewodniczący grup szacujących powiadamiali przedstawicieli wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego o planowanych terminach szacowań, lecz zostali oni poinformowani, że przedstawiciele Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego mogą uczestniczyć w czynnościach dotyczących szacowania szkód łowieckich gdy odbywają się one w dniach roboczych w godzinach pracy (tj. od 7:00 do 15:00) pod warunkiem posiadania wolnego czasu, bowiem muszą realizować własne zadania zawodowe. W złożonych oświadczeniach przewodniczący grup szacujących szkody wskazali, że informowali przedstawicieli wojewódzkiego ośrodka doradztwa rolniczego o szacowaniach telefonicznie. Podali również, że szacowania te głównie odbywają się po godzinie 15 i w weekendy z uwagi na pracę zawodową członków grup szacujących.

(akta kontroli str. 186-187, 268)

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli, negatywnie ocenia realizację procedury szacowania szkód łowieckich w uprawach i płodach rolnych oraz wypłaty odszkodowań przez Koło.

Stwierdzono, bowiem przypadki nieprzestrzegania wynikającego z przepisów ustawy Prawo łowieckie terminu na wypłatę odszkodowań, a także systemowego zaniechania dokumentowania faktu powiadamiania przedstawicieli Opolskiego Ośrodka Doradztwa Rolniczego o terminach oględzin lub szacowań ostatecznych.

³⁶ W tym: a/ w roku gospodarczym 2017/2018 – 797,51 zł, b/ w roku gospodarczym 2018/2019 – 110,95 zł; c/ w roku gospodarczym 2019/2020 (do 31 sierpnia 2019 r.) – 0,79 zł.

³⁷ Dotyczyło szacowań wg protokołów szacowania od nr 36/2018 do 39/2018 z 18 lipca 2019 r.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące uwagi i wnioski:

- Uwaga Najwyższa Izba Kontroli nie formułuje uwag.
- Wniosek Najwyższa Izba Kontroli wnosi o podjęcie działań organizacyjnych zmierzających do zapewnienia terminowego wypłacania odszkodowań za szkody w uprawach i płodach rolnych wyrządzone przez dziki, łosie, jelenie, danielę lub sarny.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Opolu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosku pokontrolnego oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Opole, 6 grudnia 2019 r.

Kontroler

Zbigniew Łupicki

główny specjalista kontroli państwowej

.....
podpis

Najwyższa Izba Kontroli

Delegatura w Opolu

Dyrektor

.....
DYREKTOR
Delegatura NIK w Opolu
podpis
Iwona Zyman

